महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे

विषय –इतिहास

इयत्ता – १२ वी

मूल्यमापन योजना आराखडा

आराखडा तयार करण्यामागील भूमिका :-

शैक्षणिक वर्ष २०१९-२० पासून इयत्ता ११ वी इतिहास (३८) पुनर्रचित पाठ्यपुस्तक लागू करण्यात आले, आणि शैक्षणिक वर्ष २०२०–२१ पासून इयत्ता १२ वी इतिहास (३८) पुनर्रचित पाठ्यपुस्तक लागू करण्यात आले. शैक्षणिक वर्ष २०१९–२० पासून इयत्ता ११ वी इतिहास (३८) विषयासाठी कृतिपत्रिका आराखडा लागू करण्यात आला. शैक्षणिक वर्ष २०२०–२१ पासून इयत्ता १२ वी इतिहास (३८) विषयासाठी कृतिपत्रिका आराखडा लागू करण्यात येणार आहे.

पुनर्रचित अभ्यासक्रमावरील कृतिपत्रिका ८० गुणांची असेल. कृतिपत्रिकेची पुनर्रचना करतांना ज्ञानरचनावाद तसेच विद्यार्थ्यांच्या कृतिशिलतेला वाव देण्याचा प्रयत्न करण्यात आला आहे. इयत्ता १२ वी वर्गासाठी इतिहास विषयाची कृतिपत्रिका तयार करतांना प्रत्येक प्रश्न प्रकारांना दिलेला भारांश विचारात घेवून कृतिपत्रिका तयार करण्यात आलेली आहे. विद्यार्थ्यांना स्वयंअध्ययन पद्धतीने अभ्यास करतांना सुलभता यावी याचा विचार करून लघुत्तरी प्रश्नांमध्ये संकल्पना चित्रांचा समावेश करण्यात आला आहे. संकल्पना चित्रे तयार करण्याची कृति विद्यार्थ्यांना देण्यात आलेली आहे. शिवाय विद्यार्थ्यांच्या विचारांना चालना देण्यासाठी स्वमत प्रकटीकरणाच्या दृष्टीने कृतिपत्रिकेत प्रश्नांची रचना करण्यात आली आहे.

सदर कृतिपत्रिका तयार करतांना मूल्यमापनाच्या दृष्टीकोनातून ज्ञान, आकलन, उपयोजन आणि कौशल्य या उद्दिष्टांच्या परिपूर्तेतेसाठी पुरेसा वाव देण्यात आलेला आहे. उददिष्टांच्या परिपूर्तेतेसाठी कृतिपत्रिकेमध्ये पाठ्यपुस्तकातील सर्व घटकांचा समावेश करण्यात आलेला आहे. पाठ्यपुस्तकातील सर्व घटकांना योग्य भारांश निश्चित करून संविधान तक्ता बनविण्यात आलेला आहे.

सूचना :-

१. इयत्ता १२ वी इतिहास (३८) विषयाच्या बोर्ड परीक्षेसाठी संपूर्ण पाठ्यपुस्तकाचा अभ्यासक्रम असेल.

२. इयत्ता १२ वीच्या कृतिपत्रिकेमध्ये इयत्ता ११ वी पाठ्यपुस्तकातील कोणत्याही घटकांचा समावेश असणार नाही.

३. इयत्ता १२ वी बोर्ड परीक्षेसाठी इतिहास (३८) विषयाची कृतिपत्रिका ८० गुणांची असेल तर २० गुण अंतर्गत मूल्यमापनासाठी असतील.

४. इयत्ता १२ वी बोर्ड परीक्षेसाठी इतिहास (३८) विषयाच्या कृतिपत्रिकेसाठी ३.०० तासाचा अवधी असेल.

५. इयत्ता १२ वी इतिहास (३८) पाठ्यपुस्तकाच्या अध्यापनासाठी वार्षिक नियोजन करतांना कामाचे दिवस, उपलब्ध तासिका, स्थानिक परिस्थितीचा विचार करण्यात यावा.

६. पाठाच्या स्वाध्यायमध्ये समाविष्ट करण्यात आलेले प्रश्न विद्यार्थ्यांच्या सरावासाठी आहेत. कृतिपत्रिका तयार करतांना स्वाध्यायावरील प्रश्न कृतिपत्रिकेत समाविष्ट असतीलच असे नाही.

१२ वी इतिहास (३८) कृतिपत्रिकेचे स्वरूप :-

प्रश्न क्र.	एकूण गुण	तपशील / स्पष्टीकरण
१ (अ)	०६	दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडून विधाने पुन्हा लिहा. या प्रश्नामध्ये ०१ गुणाचे ०६ प्रश्न असतील. या प्रश्नांना अंतर्गत विकल्प असणार नाही.
(ब)	०४	पुढील प्रत्येक संचामधील 'ब' गटातील चुकीची जोडी दुरुस्त करून लिहा. या प्रश्न प्रकारामध्ये ०४ संच असतील. या मध्ये 'ब' गटातील चुकीची जोडी ओळखून ती जोडी दुरुस्त करून परत लिहिणे अपेक्षित आहे. या प्रश्नांना अंतर्गत विकल्प असणार नाही.
२ (अ)	०४	नांवे लिहा. या प्रश्न प्रकारामध्ये ०४ प्रश्न असतील. असणार नाही. ऐतिहासिक व्यक्ती, ठिकाण, घटना या संबंधीची नांवे लिहिणे अपेक्षित आहे. या प्रश्नांना अंतर्गत विकल्प
(ब)	०४	दिलेल्या कारणांपैकी योग्य कारण निवडून विधाने पूर्ण करा. या प्रश्नांमध्ये ०१ गुणाची ०४ प्रश्न कारणे असतील. प्रत्येक कारणांसाठी ०४ पर्याय असतील. या प्रश्नांना अंतर्गत विकल्प असणार नाही.

३ (अ)	०५	पुढील नकाशाचे निरीक्षण करून दिलेल्या प्रश्नांची उत्तरे लिहा. या प्रश्न प्रकारामध्ये प्रश्नपत्रिकेमध्ये नकाशा देण्यात येईल. नकाशाचे निरीक्षण करून प्रश्नांची उत्तरे लिहिणे अपेक्षित आहे. प्रश्नपत्रिकेमध्ये ०५ प्रश्न असतील. या प्रश्नांना अंतर्गत विकल्प असणार नाही.
(ब)	०८	संकल्पना चित्रे पूर्ण करा. या प्रश्न प्रकारामध्ये पाठातील मध्यवर्ती संकल्पनेवर आधारित चित्ररूप आकृती पूर्ण करणे अपेक्षित आहे. या प्रश्नामध्ये प्रत्येकी ०२ गुणांचे ०६ प्रश्न विचारले जातील. त्यापैकी कोणतेही ०४ प्रश्न सोडविणे अपेक्षित आहे. प्रत्येक संकल्पना चित्रांमध्ये आशयानुसार दोन किंवा चार रिकामे चौकोन दिले जातील.
४ (अ)	०६	टीपा लिहा. / संकल्पना स्पष्ट करा. या प्रश्न प्रकारामध्ये प्रत्येकी ०२ गुणांचे ०५ प्रश्न विचारले जातील. त्यापैकी कोणतेही ०३ प्रश्न सोडविणे अपेक्षित आहे.
(ब)	०९	पुढील विधाने सकारण स्पष्ट करा. या प्रश्न प्रकारामध्ये प्रत्येकी ०३ गुणांची ०५ विधाने विचारली जातील. त्यापैकी कोणतेही ०३ विधाने सकारण सोडविणे अपेक्षित आहे.
५	०९	तुमचे मत नोंदवा. या प्रश्न प्रकारामध्ये प्रत्येकी ०३ गुणांचे ०५ प्रश्न विचारले जातील. त्यापैकी कोणतेही ०३ प्रश्न सोडविणे अपेक्षित आहे. या प्रश्नामध्ये विद्यार्थ्यांच्या स्वमताला अधिक महत्त्व असेल.
६	१०	पुढील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. या प्रश्न प्रकारामध्ये प्रत्येकी ०५ गुणांचे ०३ प्रश्न विचारले जातील. त्यापैकी कोणतेही ०२ प्रश्न सोडविणे अपेक्षित आहे. हा प्रश्न विद्यार्थ्यांची उपयोजन क्षमता तपासणेसाठी समाविष्ठ करण्यात आला आहे. ऐतिहासिक टप्पे स्पष्ट करा / दोन घटनांमधील परस्पर संबंध स्पष्ट करा / कारणमीमांसा करा असे प्रश्न असतील. या प्रश्नामध्ये सविस्तर उत्तरे अपेक्षित आहेत.
७	१५	खालील प्रश्नांची दिलेल्या मुद्द्यांच्या आधारे सविस्तर उत्तरे लिहा. या प्रश्न प्रकारामध्ये प्रत्येकी ०५ गुणांचे ०५ प्रश्न विचारले जातील. त्यापैकी कोणतेही ०३ प्रश्न सोडविणे अपेक्षित आहे. या प्रश्नामध्ये मुद्द्यांना गुण देण्यापेक्षा उत्तराच्या मुद्देसूद मांडणीला, विद्यार्थ्यांच्या स्वमताला अधिक महत्त्व देण्यासाठी या प्रश्नाचा समावेश करण्यात आला आहे.

कृतिपत्रिकेत वेगळे प्रश्न समाविष्ठ केले आहेत त्यामागील भूमिका :-

इतिहास हा शास्त्रशुदध अभ्यास विषय असून ऐतिहासिक संकल्पना या परस्पराधित असतात. इतिहास हा केवळ घटनांची जंत्री किंवा पाठांतराचा विषय नाही. ऐतिहासिक घटना, संकल्पना, तथ्ये यांचे इतिहासाच्या अनुषंगाने अध्ययन – अध्यापन झाले पाहिजे. इतिहास विषयाच्या मूल्यमापनासाठी ज्ञानरचनावादी दृष्टीकोनातून कृतिपत्रिकेमध्ये नवीन प्रश्न समाविष्ठ करण्यात आलेले आहेत. शिक्षकांनी विद्यार्थ्यांकडून सदर प्रश्नप्रकारांचा सराव करून घ्यावा. सदरची कृतिपत्रिका सोडविण्यासाठी संपूर्ण पाठ्यपुस्तकाचा अभ्यास करणे आवश्यक आहे. कृतिपत्रिकेतील सर्व प्रश्न सोडविण्यासाठी पाठ्यपुस्तकाचे सखोल वाचन, चिंतन होणे आवश्यक आहे.

१. **संकल्पना चित्रे पूर्ण करा.** प्रत्येक विद्यार्थी ज्ञानाची रचना पूर्वज्ञानावर आधारित करीत असतात. विद्यार्थी मागील इयत्तामध्ये शिकलेल्या आशयाची जोडणी नवीन ज्ञानाशी करीत असतात. संकल्पना चित्रांमधून पाठातील मध्यवर्ती संकल्पना आणि तिचे उपविभाग यांचा परस्परसंबंध चित्र / तक्ता / आकृती यातून स्पष्ट करता येतो. या प्रश्न प्रकारामुळे पाठातील आशयाचे आकलन होणे सुलभ होते. त्यामुळे विद्यार्थ्यांना प्रमुख संकल्पना स्पष्ट मांडता येतात.

२. **ऐतिहासिक व्यक्ती, ठिकाण, घटना या संबंधीची नांवे लिहा.** इतिहासाचा अभ्यास करतांना विशिष्ठ घटना, विशिष्ठ व्यक्ती, विशिष्ठ ठिकाण यांची ऐतिहासिक माहिती जाणून घेणे महत्त्वाचे असते. या मधील परस्परसंबंध विद्यार्थांना ज्ञात व्हावा यासाठी सदर प्रश्न प्रकार समाविष्ठ करण्यात आला आहे.

३. **दिलेल्या कारणांपैकी योग्य कारण निवडून विधाने पूर्ण करा.** विद्यार्थांमध्ये प्रत्येक घटनांमधील कारणमीमांसा, कार्यकारणभाव जाणून घेण्याची क्षमता विकसित व्हावी म्हणून सदरचा प्रश्न प्रकार समाविष्ठ करण्यात आलेला आहे.

४. **नकाशाचे निरीक्षण करून उत्तरे लिहा.** या प्रश्न प्रकारामुळे विद्यार्थ्यांच्या निरीक्षण कौशल्याला चालना मिळते. नकाशा हे इतिहास अभ्यासाचे प्रमुख साधन आहे याची जाणीव निर्माण होते. नकाशामुळे विद्यार्थ्यांना संबंधित ठिकाणाची माहिती समजावून घेणे शक्य होणार आहे.

५. **तुमचे मत नोंदवा.** या प्रश्न प्रकारामध्ये विद्यार्थांच्या स्वमत प्रकटीकरणाला संधी मिळणार आहे. शिवाय विद्यार्थ्यांचे विचार जाणून घेण्याची संधी मिळणार आहे.

महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे

विषय –इतिहास

इयत्ता – १२ वी

कृतिपत्रिका आराखडा

वेळ : ३.०० तास | इतिहास (३८) | गुण : ८०

सूचना १. सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.

२. उजव्या बाजूस गुण दर्शविलेले आहेत.

३. उत्तरपत्रिकेमध्ये आकृत्या पेननेच काढाव्यात.

४. नवीन प्रश्नाचे उत्तर नवीन पानावर सुरू करावे.

प्रश्न १ : (अ) दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडून पूर्ण विधाने पुन्हा लिहा. (६)

(ब) पुढील प्रत्येक संचामधील 'ब' गटातील चुकीची जोडी दुरुस्त करून लिहा. (४)

प्रश्न २ : (अ) ऐतिहासिक व्यक्ती, ठिकाण, घटना या संबंधीची नांवे लिहा. (४)

(ब) दिलेल्या कारणांपैकी योग्य कारण निवडून विधाने पूर्ण करा. (४)

प्रश्न ३ : (अ) पुढील नकाशाचे निरीक्षण करून दिलेल्या प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (५)

(ब) दिलेली संकल्पना चित्रे पूर्ण करा. (६ पैकी कोणतेही ४) (८)

प्रश्न ४ : (अ) टीपा लिहा. / संकल्पना स्पष्ट करा. (५ पैकी कोणतेही ३) (६)

(ब) पुढील विधाने सकारण स्पष्ट करा. (५ पैकी कोणतेही ३) (९)

प्रश्न ५ : तुमचे मत नोंदवा. (५ पैकी कोणतेही ३) (९)

प्रश्न ६ : पुढील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (३ पैकी कोणतेही २) (१०)

प्रश्न ७ : खालील प्रश्नांची दिलेल्या मुदद्याच्या आधारे सविस्तर उत्तरे लिहा (५ पैकी कोणतेही ३) (१५)

महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे

विषय –इतिहास

इयत्ता – १२ वी

कृतिपत्रिका आराखडा

इतिहास (३८)

वेळ : ३.०० तास | गुण : ८०

प्रश्न क्र.	गुण	विकल्पासह गुण
प्रश्न १ (अ)	६	६
(ब)	४	४
प्रश्न २ (अ)	४	४
(ब)	४	४
प्रश्न ३ (अ)	५	५
(ब)	८	१२
प्रश्न ४ (अ)	६	१०
(ब)	९	१५
प्रश्न ५	९	१५
प्रश्न ६	१०	१५
प्रश्न ७	१५	२५
एकूण	**८०**	**११५**

घटक निहाय गुण विभागणी

विषय : इतिहास (३८)

अनु. क्रमांक	पाठाचे नांव	विकल्पासह गुण
१	युरोपातील घडामोडींचा भारतावर परिणाम	१०
२	वसाहतीकरणाची प्रक्रिया	१०
३	भारताचे वसाहतीकरण	०९
४	युरोपीय वसाहतवादाला महाराष्ट्रात झालेला विरोध	१०
५	वसाहतवादाविरोधी भारतीयांचा संघर्ष	१९
६	निर्वसाहतीकरण ते एकीकरण	०९
७	जागतिक युद्धे आणि भारत	१०
८	भारताबाहेरील प्रदेशांचे निर्वसाहतीकरण	०८
९	शीतयुदध	१०
१०	बदलता भारत	२०
	एकूण	**११५**

महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे

विषय –इतिहास

इयत्ता – १२ वी

उददिष्टानुसार गुण विभागणी

विषय : इतिहास (३८)

अनु. क्र.	उददिष्टये	गुण	विकल्पासह गुण	गुण प्रतिशत
१	ज्ञान	१८	१८	२२.५०
२	आकलन	२३	३७	२८.७५
३	उपयोजन	३४	५५	४२.५०
४	कौशल्य	०५	०५	०६.२५
	एकूण	८०	११५	१००.००

प्रश्न प्रकारानुसार गुण विभागणी

विषय : इतिहास (३८)

अनु. क्र.	प्रश्न प्रकार	गुण	विकल्पासह गुण	गुण प्रतिशत
१	वस्तुनिष्ठ	२३	२३	२८.७५
२	लघुत्तरी	३२	५२	४०.००
३	दीर्घोत्तरी	२५	४०	३१.२५
	एकूण	८०	११५	१००.००

महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे

विषय –इतिहास

इयत्ता – १२ वी

अंतर्गत मूल्यमापन आराखडा

इतिहास (३८)

उपयोजनावर आधारित चाचणी

वेळ : १.०० तास | गुण : २०

इयत्ता १२ वी इतिहास (३८) या विषयाच्या अंतर्गत मूल्यमापणासाठी उपयोजनावर आधरित चाचणी घेणे अपेक्षित आहे. ही चाचणी एक तास अवधीची असेल. २० गुणांची चाचणी उच्च माध्यमिक / कनिष्ठ महाविद्यालय स्तरावर घेण्यात यावी. या चाचणीमध्ये -----

१. रिकाम्या जागी योग्य शब्द भरा.

२. योग्य पर्याय निवडा.

३. एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

४. संक्षिप्त नांवे लिहा.

५. चूक की बरोबर लिहा.

६. अधोरेखित शब्द दुरुस्त करून लिहा.

७. वाक्य पूर्ण करा.

८. गटात न बसणारा शब्द ओळखा.

९. घटनांविषयी आपले मत नोंदवा.

१०. घटक चाचणी

११. क्षेत्र भेट अहवाल.

१२. गट चर्चा

१३. प्रकल्प अहवाल

इत्यादी पैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचा समावेश करून चाचणी घेण्यात यावी. या चाचणीमध्ये मिळालेल्या गुण बोर्डाकडे पाठविण्यात यावेत. चाचणीचे पेपर आपल्या दफ्तरी जतन करून ठेवावेत.

Maharashtra State Board of Secondary and Higher Secondary Education, Pune

Sub. : History

Std. XII

Evaluation Scheme

Rationale Behind Developing this Framework –

Reconstructed History textbook of standard XI was introduced in academic year 2019-20. Similarly, Reconstructed textbook of standard XII is introduced in the academic year 2020-21. From 2019-20, worksheet of 80 marks was introduced for standard XI. Similarly, from academic year 2020-21, worksheet of 80 marks is introduced for standard XII, for the subject History (38).

Worksheet of History is of 80 marks. Constructivism and student activity are taken into consideration, while developing this worksheet. While developing worksheet for standard XI and XII, weightage given to every question type and objectives is taken into consideration. Activities regarding concepts, maps are given so that self - learning becomes easy for the students. Questions for long answers are designed in a way to promote thinking, to provide an opportunity to express their views.

While developing this worksheet, enough scope is given for the fulfillment of objectives like knowledge, understanding, application and skills. Similarly, weightage is decided in a way to give justice to every unit in the curriculum.

Note :

1. Whole textbook (syllabus) is applicable for the Board examination of standard XII History (38) subject.
2. Worksheet for standard 12 will not include any question based on content from standard XI are not to be included.
3. For the Board examination of standard XII History (38) subject, Worksheet will be of 80 marks and 20 marks are for internal evaluation.
4. For the Board examination of standard XII History (38) subject, time allotted is of 3 hours.
5. While developing the annual plan for teaching – learning of History (38), available days, available periods, local conditions should be taken into consideration.
6. Questions included in the textbook at the end of every chapter, are for practice. It is not likely, that all the questions in the worksheet will be asked from the exercise given in textbook.

Nature of History Worksheet History (38)

Question No	**Total Marks**	**Details**
Q. 1 [A]	**(6)**	**Choose the correct alternative and complete the sentence** In this question type, there are 6 questions of one marks each. There is no internal option for this question.
Q. 1 [B]	**(4)**	**Find the incorrect pair from every set and write the correct one.** In this type of question, there are four sets of pairs. in each set, there is one incorrect pair, which is to be corrected by the students. Students should correct the pair from group B. There is no internal option.

Q. 2 [A]	**(4)**	**Write the Names of Historical places / persons/ Events** Students are expected to write the names, related to historical places/persons/events There is no internal option.
Q. 2 [B]	**(4)**	**Choose the correct reason and complete the sentence** Four reasons are given, out of which students are expected to choose the correct reason and rewrite the sentence. There is no internal option.
Q. 3 [A]	**(5)**	**Observe the map and answer the questions base on it** In this question type, map is provided in the worksheet. Students are expected to observe it and answer the questions based on it. There is no internal option.
Q. 3 [B]	**(8)**	**Complete the concept map** This question is based on completing the concept map which is based on the central idea of a unit. It includes variety of questions types such as, 'concept map', 'complete the table', 'prepare the flow chart', 'complete the timeline', etc. out of 6 questions, students are expected to solve any 4. Every correct answer carries 2 marks each.
Q. 4 [A]	**(6)**	**Write the short notes** There are 5 sub questions of 2 marks each. Students are expected to solve any 3.

Q. 4 [B]	**(9)**	**The statement with reasons** In this question type, there are 5 statements given. Students are expected to explain any 3 statements with the suitable reason. Correct answer carries 3 marks each.
Q. 5	**(9)**	**State your opinion.** In this question type, there are 5 sub questions. Students are expected to solve any 3. Correct answer carries 3 marks each.
Q. 6	**(10)**	**Answer the following questions in detail.** Out of 3 questions of 5 marks each, students are expected to solve any 2. This question type focuses on the application skills of the students. It includes various question types as – - Explain the historical stages / process - Write the correlation / causes behind the historical events - Essay type questions
Q. 7	**(15)**	**Answer the following questions with the help of given points.** Out of 5 questions of 5 marks each, students are expected to solve any 3. Pointwise presentation of the answer , scope to self – expression is given importance here.

Role behind newly added question types –

History is scientific discipline. Historical concepts are interdependent. History is not merely a list of events or something that is to be learnt by heart. Historical concepts, facts are to be taught and evaluated accordingly. Thus, from constructivist point of view, new question forms are included in the History worksheet. Teachers are expected to give ample practice of these question types. It is necessary to study the history textbook thoroughly in order to be able to solve the worksheet. For deep understanding of concepts, thorough study of textbook is necessary.

Now, let us understand about the question types

Complete the Concept Map

Students construct their knowledge based on their previous knowledge. They corelate the knowledge to the context in previous standards. The central idea of chapter can be explained with the help of picture / table / diagram. This question type helps in understanding the context in chapter, easily. Students can explain the main concepts in chapter precisely and clearly.

Complete the table / flow chart

Tables / charts help students to present the information in proper format. Correlation between two units can be explained with the help of tables / flow charts and helps in understanding historical concepts.

Observe the map and answer the questions based on it

This question type helps in promoting the observation skills of students. Students get the opportunity to express their views. Maps are important sources of History. At the same time, we get an opportunity to understand thinking process of the students.

State your opinion

This question type provides the platform for self expression to the students.

Worksheet

History (38)

Time : 3 Hours **Marks : 80**

Instructions

1. All Questions are Compulsory
2. Figures to right Indicate marks
3. Draw Concept maps with pens in the Answer sheet
4. Start New question on new page.

Q. 1 [A] Choose the correct alternative and complete the statements (6)

[B] Find the incorrect pair from every set and write the corrected one (4)

Q. 2 [A] Write the Names of Historical places / persons/ Events (4)

[B] Choose the correct reason and complete the sentence (4)

Q. 3 [A] Observe the map and answer the questions base on it (5)

[B] Complete the Concept map (any 4) (8)

Q. 4 [A] Write the short notes (Any 3) (6)

[B] Explain the statements with reasons (Any 3) (9)

Q. 5 State your Opinion (Any 3) (9)

Q. 6 Answer the following questions in detail (Any 2) (10)

Q. 7 Answer the Following Questions with the help of given points (Any 3) (15)

Worksheet – Question wise division of Marks

Time : 3 Hours **Marks : 80**

Question No	**Marks**	**Marks with option**
Q. 1 [A]	6	6
[B]	4	4
Q. 2 [A]	4	4
[B]	4	4
Q. 3 [A]	5	5
[B]	8	12
Q. 4 [A]	6	10
[B]	9	15
Q. 5	9	15
Q. 6	10	15
Q. 7	15	25
Total	**80**	**115**

Worksheet – Unit wise division of Marks

Time : 3 Hours **Marks : 80**

No.	Name of Unit	Marks with options
1	Effects of Events in Europe on India	10
2	Process of Colonization	10
3	Colonization in India	09
4	Resistance to European colonization in Maharashtra	10
5	Indian struggle against colonialism	19
6	Decolonization to political integration of India	09
7	World Wars and India	10
8	Decolonization of Regions outside India	08
9	Cold war	10
10	India Transformed	20
	Total	**115**

Worksheet – Objective wise division of Marks

Time : 3 Hours **Marks : 80**

No	Objectives	Marks	Marks with options	Percentage
1	Knowledge	**18**	**18**	**22.5 %**
2	Understanding	**23**	**37**	**28.75 %**
3	Application	**34**	**55**	**42.50 %**
4	Skills	**05**	**05**	**6.25 %**
	Total	**80**	**115**	**100 %**

Worksheet – Question type wise division of Marks
History (38)

Time : 3 Hours **Marks : 80**

No.	Question Type	Marks	Marks with options	Percentage
1	Objective	23	23	28.75 %
2	Short Answered	32	52	40 %
3	Long Answered	25	40	31.25 %
	एकूण	**80**	**115**	**100 %**

Time : 1 Hour **Internal Evaluation** **Marks : 20**

For internal evaluation of History subject (38) teachers are expected to conduct a test based on application. This test will be of 20 marks. This test is to be conducted at secondary school / college level. This test may include questions like-

1. Fill in the blanks
2. Choose the correct alternative
3. Answer in one sentence
4. Write names
5. State whether true or false
6. Correct the underlined word
7. Complete the sentence
8. Find the odd man out
9. State your opinion on historical event
10. Unit Test
11. Report of the field visit
12. Group Discussion
13. Report of Project

Teachers may organize a test based on any one type of question. The marks scored by students are to be sent to the Board. Archive the test papers in the college.